
RECORDANT PERE FOLCH

Dr. Pere Folch Mateu, mestre i amic

Revista Catalana de Psicoanàlisi, Vol. XXXI/2

Carme Vilaginés Ortet¹
Barcelona

Vaig conèixer el Dr. Folch fa més de cinquanta anys, quan era secretària de la Dra. Corominas i ella, de tant en tant, em “deixava” als seus companys, Dr. Bofill i Dr. Folch, perquè els ajudés en tasques de secretaria: traduccions, cartes, transcripció de manuscrits, i fins i tot fent de taquígrafa del Primer Congrés de Psicoanàlisi que es va celebrar a Barcelona.

Sempre he pensat que el meu pas per casa de la Dra. Corominas em va marcar definitivament de cara als estudis de Psicologia que vaig emprendre, uns anys més tard, quan ja tenia tres fills. Segur que sí, però també em va marcar poder veure de prop, des de dins de casa seva, alguns dels aspectes de la vida d'aquelles persones que a mi, d'entrada, em resultaven estranyes, de tan allunyades com les trobava del meu món habitual.

Del Dr. Folch em quedava clar que la feina era molt important per a ell, el veia passar per casa seva com una exhalació: quan jo hi arribava, d'hora, em donava ràpidament les instruccions del que havia de fer i se n'anava com un llamp cap a la feina. Si després tenia algun dubte, l'aclariria amb la seva esposa, Terttu Eskelinen, que també m'encarregava tasques diverses. Parlo

1. Psicòloga clínica. Psicoterapeuta. E-mail: cvilagines@gmail.com

dels dies feiners, naturalment, però més tard, quan jo ja havia “ingressat” en aquell món que al principi m’era tan aliè, em consta que també hi dedicava hores els dies festius i algunes nits. I em sembla que donava per a tot, a més d’atendre la feina amb tanta passió: per a la família i per als amics. Era una persona jove, dinàmica i amb molta empenta; sempre manifestava comprensió i afecte, sentit de la responsabilitat, del deure i de la feina ben feta, seriositat i un sentit de l’humor deliciós. Tot això despertava la meua més gran admiració i respecte i he anat descobrint que, sense saber-ho, també ho veia com un model que valia la pena de tenir en compte, igual com em passava amb la Dra. Corominas i el Dr. Bofill, encara que amb aquest darrer no hi vaig arribar a tenir un contacte tan estret i continuat.

Un cop acabats els estudis universitaris de Psicologia, vaig contactar amb la Dra. Corominas perquè, com sempre passa quan s’acaba una carrera, tot i tenir el títol, no es té ni idea de com dedicar-se seriosament a la professió triada. I vaig tenir molta sort. La Dra. Corominas em va remetre al Dr. Folch, que precisament estava a punt d’iniciar, juntament amb uns quants companys de l’Institut de Psicoanàlisi, un treball de docència que permetés que els psicòlegs ens poguéssim formar adequadament i aprenguéssim a treballar amb els pacients, i perquè se’n poguessin beneficiar els usuaris de centres públics. Així va néixer la P.P.I.P. (Psicoteràpia Psicoanalítica en la Institució Pública). El Dr. Folch havia tingut aquesta idea, que va ser ràpidament secundada per aquell grup de professionals que, molt generosament, volien transmetre els seus coneixements i que van decidir sembrar la llavor d’una formació que, amb el pas dels anys, ha anat donant fruits i ha permès que molts centres públics de Catalunya comptin amb psicoterapeutes eficients.

Van aconseguir implicar-hi alguns hospitals, i a mi, d’entrada, em va tocar treballar a l’Hospital Clínic (més tard a l’Hospital de Nens, per a teràpia infantil i, finalment, a la Fundació Hospital Sant Pere Claver per al treball grupal). Estàvem repartits en grups de sis alumnes cadascun i hi dúiem a terme diferents activitats: un dia a la setmana tots assistíem a una classe teòrica, dos dies setmanals hi anàvem a fer psicoteràpia al pacient que se’ns havia assignat i un dia setmanal assistíem, els sis de cada grup, a dues hores de supervisió. Hi havia dos supervisors per grup i, en el meu, comptàvem amb la Dra. Corominas i el Dr. Folch. Ella supervisava els casos de nens i el Dr. Folch, els d’adolescents i adults. Les supervisions eren una joia, hi apreníem a treballar i a entendre el treball a través de la teoria. Tant la Dra. Corominas com el Dr. Folch, a part d’ajudar-nos a comprendre què estava passant realment en les sessions, ho ampliaven amb els coneixements teòrics necessaris perquè entenguéssim millor el material, i ens recomanaven les lectures adients. Era un aprenentatge excel·lent, sense proves ni exàmens, fet amb gran dedicació, tant per part del professorat com dels alumnes. Era un aprenentatge que se’n podria dir essencialment vocacional.

Com que en aquest escrit es tracta de retre homenatge al Dr. Folch, procuraré parlar, a partir d’ara, només d’ell. A veure si ho puc aconseguir,

perquè l'empremta de la Dra. Corominas va ser molt forta i plena de riquesa. El Dr. Folch demostrava una vasta cultura, no solament en el camp professional, sinó en qualsevol tema que sorgís del material a treballar i que estigués relacionat amb el món de les lletres, de l'art, de la música, del teatre... I ho feia amb una gran naturalitat, tot allò que ens explicava formava part del seu gran bagatge intel·lectual que, dia a dia, compartia amb nosaltres. I amb simpatia, una simpatia que no et feia sentir gens malament si t'havia de comentar algun error que havies comès en el treball amb el pacient. En els inicis, tots anàvem amb una certa por a les supervisions, conscients que no sabíem treballar i que ens equivocàvem moltes vegades. Però ell ens tractava molt bé i amb la comprensió que cal tenir davant una gent que s'iniciava per un camí difícil del qual, d'entrada, no en teníem ni idea. Ja he parlat del seu notable sentit de l'humor, però, a més, el sabia administrar tan bé que aconseguia que les supervisions deixessin de fer-nos aquella por del principiant i poguéssim gaudir de tota la seva riquesa.

Recordo una anècdota d'aquella etapa formativa, que em va impactar especialment. Un dia va decidir de fer una entrevista en directe, o sigui, en presència dels alumnes. Va explicar a la persona que consultava que es tractava d'un grup de docència i li va preguntar si tenia algun inconvenient pel fet que ho presenciéssim. Era una noia d'uns trenta anys que no hi va tenir cap inconvenient. I va començar l'entrevista que, als nostres ulls, va ser magnífica. Ens meravellava veure com el Dr. Folch aconseguia, amb ben poques paraules, que la noia anés enfocant el conflicte de fons del qual ella no era conscient. Semblava que les idees s'anessin desgranant per si soles, estàvem realment bocabadats.

Acabada l'entrevista, va proposar que la comentéssim. No cal dir el to dels nostres comentaris, plens d'entusiasme. La meva sorpresa va ser gran quan ell es va posar a fer els seus. Eren molt rics i ens obria el ulls a coses que no havíem detectat, però va posar en relleu un aspecte que em va sorprendre: va dir que s'havia equivocat en una de les seves intervencions, ho va argumentar de manera irrefutable i ens va deixar clar que, sense aquell error, l'entrevista hauria pogut ser més rica i útil. Va plantejar, fins i tot, que la noia es podia haver espantat i va tenir dubtes sobre si tornaria o no per a una segona visita, aquesta ja en privat, com havien quedat. Aquesta por no es va confirmar, la noia va tornar i es va poder continuar l'exploració per ajudar-la.

Que una personalitat com ell, el nostre mestre tan admirat, després de detectar un error propi, en parlés tan sincerament i amb tant de rigor amb els alumnes, em va fer veure, una vegada més, la seva grandesa, la seva noblesa d'esperit i la seva seguretat personal i professional.

Em sento molt afortunada d'haver pogut comptar amb el seu mestratge i amb la seva amistat, que ens va permetre, més tard, conèixer-nos millor des d'angles molt diferents. Moltes gràcies, Pere Folch i Terttu Eskelinen, ella també sempre tan afectuosa i acollidora.

